

කායි ගක්තිය ක්ෂමතාව

උත්තාරණ වාලක ගක්තිය

වස්තුවක් රෙඛියට වලනය විමෙදී එය සතු වාලක ගක්තිය මෙලෙස හඳුන්වයි.

$$E = \frac{1}{2} mv^2$$

m- ස්කන්ධය , v²-ප්‍රවේගය

හුමණ වාලක ගක්තිය

අක්ශයක් වටා වස්තුවක් ඩුමණය විමෙදී එය සතු වාලක ගක්තිය මෙලෙස හඳුන්වයි.

$$E = \frac{1}{2} I\omega$$

I - අවසන්නි සූර්යය , ω - කෝෂික ප්‍රවේගය

විහා ගක්තිය

වස්තුවක් පොලුව මටවමේ සිට පවතින උස හා ප්‍රතාසස්ත වස්තුවක් ඇදිමකට හෝ සම්පිශ්‍යනයකට ලක්කල විට එහි පවතින සැශවුන ගක්තිය විහා ගක්තියයි.

ගුරුත්ව්‍ය විහා ගක්තිය

පොලුව මටවමේ සිට පවතින සංප්‍රු උස අනුව ගබඩා වී ඇති ගක්තිය මෙලෙස හඳුන්වයි.

$$E = mgh$$

m- ස්කන්ධය , g- ගුරුත්ව්‍ය ත්වරණය , h- සංප්‍රු උස

කායේ ගක්තිය ක්ෂමතාව

ප්‍රත්‍යුස්න විභව ගක්තිය

ප්‍රත්‍යුස්න වස්තුවක සැශවී ඇති විභව ගක්තිය මෙලෙස හදුන්වයි.

$$E = \frac{1}{2} Fe$$

F- බලය, e- වෙනස් වූ දිග

ක්ෂමතාව(පවය)

එකක කාලයකදී උපදාවන ගක්ති ප්‍රමාණය ක්ෂමතාව/පවය ලෙස හදුන්වයි.(කායේ කිරීමේ සිපුතාවය)

$$P = \frac{W}{t}$$

P- පවය(W/Js^{-1}) , W- කායේ ප්‍රමාණය(J) , t- කාලය(s)

කායේක්ෂමතාවය

$$\text{කායේක්ෂමතාව} = \frac{\text{ප්‍රයෝගනාවන් ගක්තිය}}{\text{සැපයු ගක්තිය}} \times 100\%$$

$$\text{කායේක්ෂමතාව} = \frac{\text{ප්‍රතිදාන ජවය}}{\text{ප්‍රදාන ජවය}} \times 100\%$$

කායේ ගක්තිය ක්ෂමතාව

කායේ

භාවිත බලයක් යෙදීමෙන් වස්තුවක් විස්තාපනයට ලක්වීමේදී කායේක් සිදුවී ඇතැයි සලකයි.

$$W=FS$$

W- කායේ (Nm,J) , F- භාවිත බලය(N) , S- බලය දිගාවට සිදුකළ විස්තාපනය(m)

ගක්තිය

කායේ කිරීමේ හැකියාව ගක්තිය වේ.

ගක්තිය මැවිමක් හෝ විනාශ කිරීමක් සිදුකළ තොහැකි අතර එක් ගක්ති ආකාරයක සිට තවත් ගක්ති ආකාරයකට පරිවර්තනය වීම සිදුවේ.

යාන්ත්‍රික ගක්තිය

විවිධ ගක්තින් පැවතුනාද වාලක ගක්තිය හා විහව ගක්තිය යාන්ත්‍රික ගක්තිය ලෙස සලකයි.

යාන්ත්‍රික ගක්ති සංස්කිති මූලධර්මය:

ගක්තිය මැවිමක් හෝ විනාශ වීමක් සිදු නොවන අතර සංවෘත පද්ධතියක මුළු යාන්ත්‍රික ගක්තිය නියත අගයකි.

$$\frac{1}{2} mv_1^2 + mgh_1 = \frac{1}{2} mv_2^2 + mgh_2$$

අමුදවා, බලශක්තිය උපයෝගී කරගනීමින් රස්‍යනික විපයීසයකට හානිය කර තව ගුණාග ඇති ද්‍රව්‍ය නිශ්පාදනය මෙලෙස හැඳින්විය හැක.

- ❖ රස්‍යනික කර්මාන්තයකදී සැලකිලිමන් විය යුතු කරුණු.
- රස්‍යනික නිශ්පාදන සඳහා මොදාගන්නා සංයෝග හා නිශ්පාදනය කරනු ලබන සංයෝග ගබඩාකිරීම හා පරිහරණය කිරීමේදී විධිමන් ක්‍රම අනුගමනය.
- එම සංයෝග පිළිබඳ සියලු දත්ත අඩංගු MSDS (Material Safety Data Sheet) පත්‍රිකාවක් පරිහරණයට පූරුෂුවීම.
- මෙම සඳහා මොදාගන්නා අමුදවා සංයෝග වල සංයුතිය, සංගුද්ධතාව, හොතික ගුණාග පිළිබඳ නිරතුරුව පරික්ෂාව.
- අමුදවා මිශ්‍රකිරීමේදී මිශ්‍ර කරන අනුපාත, අනුපිළිවෙළ පිළිබඳ අවබෝධය.
- ආරක්ෂක උපත්‍රම පිළිපැදිම.

1. පලමුවන නියමය

භාජිර බලයක් යෙදෙනතුරු නිෂ්ච්‍ය වස්තු නිෂ්ච්‍යතාවයෙන් පවතින අතර, වලනය වන වස්තු එකාකාර ප්‍රවේගයෙන් වලනය වේ.

2. දෙවන නියමය

වස්තුවක ඇතිවන ත්වරණය එම වස්තුව මත යොදන භාජිර බලයට අනුලෝධව සමානුපාතිකවන අතර එම වස්තුවේ ස්කන්ධයට ප්‍රතිලෝධව සමානුපාතික වේ.

3. තුන්වන නියමය

සැම ක්‍රියාවකටම සමාන වූද, පති විරැද්‍ය වූද ප්‍රතික්‍රියාවක් ඇත.